

PRIJÁTEL.

Znanoszt razserjüvajôcse mészecsne novine.

Naprêplácse cêna:

Na strtnyek leto 90 kr.

Broj 1.

Naprêplácse pênez i novine szlisajôcse pizma szo na imê réditela v-Buda-Pest „országház“ poszlane.

1876.

Veszélo nôvo leto!

Nôvo leto pozdrávlem te?
 Primte brátve kupico,
 Kak sze sika po návadi,
 Pijmo vszém na zdravico.
 Bo'zna lêta velko breme'
 Nepresztrano nász te'zi . . .
 Naj sze szpuni szrcá 'zela
 Vszákom' v-tom nôvom leti.

Szilji cêna naj bo velka —
 Tô vértom na veszeljé.
 Nájdi szí fál krüh szíromák,
 Vém za vszákoga raszté.
 Ka sze odá naj má cêno,
 Nê pri tom ka sze küpi . . .
 Naj sze szpuni szrcá 'zela
 Vszákom' v-tom nôvom leti.

Dobro cêno naj má teocsics —
 Záto boj bogat meszár:
 Nôvi mertük tak obrácsaj,
 Ka drügomi nede kvár.
 Lén, konopeo obülen pôv
 Naj dá delo trlji, svélji . . .
 Naj sze szpuni szrcá 'zela
 Vszákom' v-tom nôvom leti.

Dácsoterjás ne poznam te'! —
 Vrsáj pênez mê' vszaki,
 Ka csi grábis, raszípás
 Naj sze pozna namali.
 Odhájaj dalecs küga, szmrt,
 Nesesemo váj poznati . . .
 Naj sze szpuni szrcá 'zela
 Vszákom' v-tom nôvom leti.

Bojdi postüven vrácsitel,
 Naj te' li nenücamo.
 Kak vu broji tak vu môcsi
 Naj sze povno'zi lüszto.
 Naj szo zdecov sôle pune,
 Ki szo jáko pascsilivi . . .
 Naj sze szpuni szrcá 'zela
 Vszákom' v-tom nôvom leti.

'Zaloszt, nyefka ino szvajba
 Naj nam 'zivot ne britki.
 Trplivoszt, jedinoszt i tak
 Mir naj bode na szvéti . . .
 Szkrblivoszt odtiraj márnoszt — —
 Trostajmo sze bogsemi . . .
 Naj sze szpuni szrcá 'zela
 Vszákom' v tom nôvom leti.

Csi pa gláva puna miszel —
 Ki bi steo zameriti?
 Vcsászi — vcsászi — kak sze síka —
 Csi sze veszeljé zglászi.
 Záto vancar, grozje presar,
 Z-vinom lagve na tocsi . . .
 Naj sze szpuni szrcá 'zela
 Vszákom' v-tom nôvom leti.

Naj szo vörne mláde 'zene,
 Náj'te mô'ze devojke, —
 Boter z-botrov na botrine
 Naj noszita vrtanke.
 Tori sze blá'zensztvo povszéd:
 Szíromáki, bogáci . . .
 Naj sze szpuni szrcá 'zela,
 Vszákom' v-tom novom leti.

Escse e'n pun pehár! Nakój?
 Cslovecsánsztvo, pravico!
 Na kreposzt i prijátelnoszt —
 Naj vszákomi sznaj'znoszt boi
 Naj tak szija povszéd szunce,
 Bojmo vszi zadovolni:
 Tak sze szpuni szrcá 'zela
 Csi 'zivémo v-radoszti.

a. i.

Tri mészecze 'zitek je krôto krátko vrêmen.

Toliko je sztar „Prijátel.“

V etom krátkom vrêmeni „Prijátel“ bivoszt szrojo za szlovene za neognyeno potrêbcsino pokázo. Vnôgim je volo pribüdo na stenyé; ki szo dotega máo komaj nekaj zacsilü vu domovini i na szvéti naprêprihájjajôcse prigodbe, pril-ka sze nyim z-tém odprla od vszakojacsckoga zgodjênya vecs i vecs zazvediti; pôleg toga nê pozábleno bilô szpoznávati vsze ono, ka sze na vcsenyé i na raszveszelnyé za nájbôgse szka'züvalo. Na kráci: „Prijátel“-a setücanye je bilô zadovoliti

stevce. Eto bode „**Prijátel**“-a cil vu prisesztnom vrêmeni tûdi.

Gde koli sze nekaj zgodi, od toga glász bode prineszo „**Prijátel**“. Pripovedárke i versusi vszâkom broji bodo. Kak do tega máo, tak potom tûdi vszâkom broji lépi kêpi bodo, od velkoglâszmi mo'zôv i od vsze ka je na szpoznanye vrêdno.

'Zmécsa zacsétka pomali odrinyena bode. „**Prijátel**“ pascsilivi bo kak naj vecs nôvoga i lepoga razserjüvâvati.

Eto doprneszti „**Prijátel**“-i szamo tak mogocsno bode, csi kak naj vecs stevci okol nyaga sztôpijo.

Geto z-etim strtnyek leto priteklo, zvolte naprêplâcso ponôviti.

Nôva naprêplâcsa sze od prisesztnoga szüsec mészeca zacsne.

„**Prijátel**“ a cêna na strtnyek leto 90 kr.

„**Prijátel**“-a prvlêse broje escse mogôcse dobiti.

Orszâcsko szprâviscse.

Preminôcsem mészeci od szprâviscisa szo imenitni dugoványi szkoncsani ino v-prâvdo szklenyeni. V-prvom rédi sztojijo na 1876-to leto potrêbni sztroski. Poszlavcovahîza szkoro tri tjedna vszâki dén dvakrat — v-nedelo edenkrát — szedsztvo dr'zâlâ, ka sze ob sztroskov tanácsivanye kak najprvle dokoncsa. Eto szo jáko vrôcsa szedsztva bílâ. Gojdnô je szedsztvo od 9-toj vöri zacsnyeno i je trpelo zvecsera do 2-ma; vecserásnye szedsztvo je od 5-te do 8-me vöre vküpbilô. Pri etom tanácsivanyi je vnogo naprêprineseno, ár vszâka suma, ona stere z-dohodkov szhája i ona tûdi, stera sze na nekâj vödâ, zrédoma naprêprihája. Nisteri poszlavec pri ednom dugoványi 'zelé dohodke povno'ziti, drügi pa v-ednom ali v-drügom meszti, gde sze nyemi suma velika vidi — kaj pri vértüvati. Eto sze vnôgim gucsom zgodi. Ki prôti gucsijo, ete poszlavec preszvêtiti sze popascsi nisteri od miniszterov i zâdnyis sze szlavanyom prevr'ze. Pôleg szkázanya sztroskov v-1877-tom leti je csákano, ka notri pritecsé: 224 millionov 434 jezero 683 ranskih, vöplâcsati sze more 235 millionov, 302 jezero, 698 rainskih; vödâvanye tepa 10,868,015 rainskih vecs zadene. Eto potrêbsino zadovolcsiniti i ka v-prisesztnom leti orszâg naj gotove pêneze krédi má, zatoga zroka volo je dácsa od dohodhov po právdi prezdignyena i zvön toga orszâg na dug 80 millionov rainskih gorivzeme. To je od velikâsove hi'ze po tanácsinanyi tûdi dokoncsano i od kralâ potrdjeno, i z-tém je za právdo posztâvleno.

Nôva dácsa od dohodkov tak bode racsunyena, kak je v-eti novin szlédnyemi broji naprêdâno. V-tom tálí sze nikse ponácsisênye nê zgodilo.

Nôve dácsa i nôvoga dugâ povoljênye sze je szlavanyom poiméni zgodilo. Pri vszâkom szlavanyi ráv-nok od vecsesznoszta kraja sze je szeli 180 poszlavcov szlavanya odzdr'závalo i dokecs je szlavanye trpelo, szo v-preklét vujšli. Eto szo zâto tak vesinoli, ár szo prôti nê vüпали szlavati miniszteriumi i szvojemi lasz-

tivnomi sztrâni, pôleg szo pa tûdi nê vüпали szlâvati zâto, da bi sze z-tém krôto zamerili onim, ki szo je za poszlavca zébrali i potâksem glibár je szramotlivo, delo be'zâti, eteksi lidjé sztoga potâksem haszek vlecséjo. Táksi szo sze tûdi najšli, ki szo niti nê prisli na szprâviscse, nego szo domâ osztanoli i szamo vszâki mészec szo szi zrédom plâcso dâli priposzlati. Csi stoj nekaj opraviti na vszébe zeme i z-etoga sze szâm rad szpozâbi, i zâto ka je du'znost szvojo nê doprneszo escse brezi szramote plâcso vlecsé — szôd szam na szébe táksi vöpvê.

Escse od ednoga jáko vâgatnoga dugoványi sze moremo szpomenôti, stero je tûdi zdaj od szprâviscisa v-prâvdo szklenyeno: tô je z-Vlaskim orszâgom na vámo i na trstvo gledôcs zvézano szprâvlanye. Nisteri právijo ka eto szprâvlenye za nász nede hasznovitno, geto potom vlasko szilje brezi váme knam pride i eti de cêno doli te'zilo, ár na vlaskom sze vnogo szilja pôva. Tê escse tô tûdi právijo, ka eto szprâvlanye za ausztriance bode hasznovitno. Drügi pa tak gucsijo, ka eto za nász tûdi hasznovitno bode. Po vrêmeni sze 'ze pokâ'ze, steri je gucsó pravico.

Pred szvétki szprâviscise rázno odislo. Szedsztva dr'zânye sze ete mészec 8-moga zacsne.

— **Z-morâvec i z-kristya** szo vucsitelje za szoldâke odzâni. Etivi sôli zdaj prázno sztojita. Deca pa tak gori razté, kak kosavi grn. Stojte tomi zrok? Prâvda tak zapovê, ka v-szoldacski réd szlisajôcsi vucsitelje, ki szo za vucsitela zebrâni, vszâkom leti szamo ednôk, pod pocsinvrêmenom sze moro na szoldacsko szlû'zbo pozvati. I tê tri vucsitelje szo dönok prôti právdo mogli za szoldâke odidti. Eto nepravicsno dugoványe na szprâviscisi Függh Károly z-köszecskoga kraja poszlavec naprêprineszo i pito vucsitelnoga i vojne dugovány mini-ztere, jeli szta tô zvéla, pa csi scséta vesiniti vsze, ka je potrêbno, ka ti vucsitelje kak najprvle domô püsceni bodo. Minisztera te odgovor dáta, gda szprâviscise pá vküppride. Hvála Függh Károlyi, ka sze od toga dugoványi szpomino. Csi gder v-tom krâji za vucsitele velka potrêbsina, geto tákse te'zko nájti, ki nas szlovenszki jezik gucsijo.

— **Nôvi mertüki.** Po nôvom leti nôvi mertüki bodo nücani. Zdj szi vszâki haszek vzome pri obracsunanyi onim táblam, store je „**Prijátel**“ prineszo. Pazlivi naj bode vszâki, ár nájdo sze táksi, ki do steli na szvoj haszek lüsztvó blôditi. — Potrêbno de znati, ka szprâviscise ete dnih v-prâvdi dokoncsalo, ka lagvi na edno leto escse ne pridejo pod nôvo mero. Eto sze zâto zgôdilo, da zdaj v-lagvaj vnogo vina le'zi, stero gibati nê szlobodno.

— **Od sztâliscsa vorcanya** med vértom ino med dr'zinov, nadale od pôloobdelavcov i od te'zâkov je szprâviscisa poszlavcovoj hi'zi od minisztera notrêsnýi dugovány edna právde-podsztava naprêprilô'zena, stera sze do protlêta znâ za právdo posztaviti. Eto právdo-podsztavo na krâci z-etim scsémo szpoznâvati:

Ki sze nájmenye na eden mészec gvisno delo opr: viti nikâkomi vdinya, v-dr'zinski réd sztôpi. Vért i slû'zbenik v-piszmi ali z-recsjov medszebom szprâvlanye narédita.

Csi do csasza domô püsceni szoldák v-szlû'zbo sztôpi i sze potom nazâj zazovê, szprâvlanye miné brezi nadomesz-

ténye. Eto sztoji na one túdi, ki pribéranyi za szoldáke ob-
sztánejo. Medtémtoğa táksi szoldák, ki vszákóm leti na edno
gvisno vrêmen sze za szoldáka pozvé, more sze z-vértom zgli-
hati, csi né, du'zen je namesztnika posztaviti. Ki eto vcsiniti
zamidi, on je nadomesztényom du'zen. I eto sztoji na táksega,
ki szamrad za szoldáka odide.

Tákse szprávlanye, v-sterom gvisno vdinyano vrêmen né
vöповédano, ne valá. Kapore sumá zná bidti kakkoli mála;
ki kaporo vzeme, sztém je szprávlanye potrho i csi je pri vdi-
nyani né nacsí szkonesano, kapora sze má v-szlü'zics zracsu-
nati. Csi sze 'glibár kapora nazáj dá, záto sze szprávlanye
neodvé'ze. — Táksi szlü'zbenik, ki sze na vecs mészta vdinya,
more k-tisztomi vérti idti, k-steromi sze oprven vdinyo, i
ovim, csi je z-tém káksi kvár zroküvo, more tó zavrñóti. —
Ki táksega slü'zbenika nájmle, od steroga zná, ka sze 'ze
v-drügo meszto vdinyo, zgübi kaporo i escse 40 rainskih kas-
tigo plácsa.

Du'zoszt vértá: Dr'zini more zaszlü'zik vrédi návad-
noga vrêmena vödati i dr'zino zdrav i zadoszta sztroskom hrá-
niti. — Pazlivi more bidti, ka v-szlü'zbo vzéta v-sólo hodi
du'zna deca, naj rédicsno v-sólo hodi, kak tó právda zapové,
i hi'zni réd more tak szkonesati, ka dr'zincse brezi dela müd-
jénya po vrêmeni naj szvojga vadlúványa cérkev hodi. More
szkrbmeti naj dr'zina trêzen, szkrblivi i kreplivi 'zitek pela.
Csi stero dr'zincse obeté'zá zvön szvojega i vértovoga bina,
od vrácsénya nyagovoga sze more vért szkrbeti na eden mé-
szec, i csi v-betégi vsze dobi ovak, ka nyemi potrébno, na eto
vrêmen lón ne dobi. Nadala ga vért né du'zen privszebi dr-
'zati. Csi szlü'zbenika beté'zoszt vértov bín zroküje, tega
du'zen vrácsiti dati i vsze sztroske nosziti, csi sze pa dr'zincse
szvojim bínom v-beté'zoszt szprávi, more vérti vsze zavrñóti,
ka bi nyemi sztoga kvár prihájao.

Du'zoszt dr'zine: Vszáki szlü'zbenik je du'zen dobro ino
vórno opraviti vsze ono delo, na stero sze je vdinyo. Csi vérti
káksikoli kvár zroküje. eto more zavrñóti i csi za nadomesz-
ténye lón nebi zadoszta bio, more zdrügoga vrédnoszti nyago-
voga domesztiti. — Dr'zina sze more hi'znomi rédi dr'zati.
Brezi vértovoga znánya neszmí níkam odidti i tak túdi ne-
szmi du'ze vöosztáti, kak na tó szloboscíno dobi. Né szlobodno
brezi vértovoga znánya pohájacse kszebi püscsati i prepové-
dano nanöcs nyemi komikoli szálas dati. Oblék, skrinjo more
prihrámbi dr'zati, csi vért tó tak 'zelé. Vért, csi je vu nyam
obüdjena szumlyivoszt, szlobodno blágo szlü'zbenika pred-
nyim preglédne; csi pa szlü'zbenik eto nebi privolo, pregléd-
noszt sze te pred vesznicskom prednyari more zgoditi; nego
blágo sze more tacsasz pod spor djáti. Vérti je szlobodno
dr'zino kárati i tó, kakti vértove zapóvidi szlü'zbenik more
tühoma ino szpostúvanyom poszlühnoti i bógati.

Správlanye miné: Csi vért ali szlü'zbenik merjé, csi sze
vdinyanye v-pravdenom vrêmeni odvé'ze; csi dr'zincse szkák-
sega kóli tála vdinyano delo nemre doprneszti; csi je müdливо
i csi sze dobro ne oponása; csi vért lón na vrêmen nebi steo
vöplácsati; csi szlü'zbenik 'zenitjov bi szi mogo sors pobög-
sati, ka sze szledi nyemi nebi ponújalo. Vért szlü'zbenika
szlobodno vcsaszi odtira: csi krádne, csi je pijánec, csi je na
'zivino né pazliven, csi je nepokoren, csi zgrablivní beteg dobi
i csi je razbojnik.

Dr'zincse szlobodno vcsaszi vöosztópi z-slü'zbe: Csi je vért ne-
milen próti nyemi, csi ga vért na tákse delo napeláva, stero
kreposzt i právda prepové.

Vszáki szlü'zbenik dr'zinszoknigo more meti, brezi
etakse knigo né szlobodno v-szlü'zbo vzéti niednoga, i ki tó
dönok vcsini, na 25 rainszkih bode kastigani. Vért popravici
v-knigo zapiszati more, kak sze dr'zincse oponásálo, i csi sze
szlü'zbeniki eto nepravicsno vidi, na vise meszto sze zglásziti
more, gde povóli nyagovoj vöpoprávlano bode i ete násztaj sze
vu knigo zaperi.

Póloobdelavci: 'Znyeci, mlaci i drügi pólszki delavci z-ptü-
himszkoğa kraja vesznicsko szvedocsansztvo moro meti, brezi

etaksega szvedocsansztva prepovédano nyih na delo vdinyati
Z-etaksemi delavci szprávlanye sze v-piszmo vzéti more.

Té'zák je du'zen delo, za steroga oprávlanya volo je ná-
jemleni, dobro opraviti i za kvár je podgovoren.

Zvönszki dugoványi.

Vu **Hercegovini** dugoványi dnesz rávno tak sztoji,
kak szo sztáli pred ednim mészecom. V-preminöcsem
mészeci trikrát veliko bitji biló. Pri ednoj táksoj pri-
liki je 1200 törköv i 800 hercegovinancov szpadnólo.

Törcci sze krôto trücajo, kakda bi nyim mogocsno
bilo hercegovinancare zmiriti. Z-bojom nemrejo nikaj
opraviti. Zdaj te pá z-lépimi recsmi miszlijo nezado-
volne nagucsati, naj nedo du'ze protivniki. Ete dnih
od törszkoga cára znôvics edno pizsmo vödáno, v-ste-
rom sze hercegovinancarom obecsa, ka vu prisesztnom
vrêmeni nyihov sors pobogsa i ka krscsenicki nedo-
vecs v-'zivinszkom rédi sztáli. — Hercegovinancarje
szo 'ze vecskrát tákse obcsávanye csüli i zdaj 'ze ni-
kak nescso vörvati. I záto szo né szilni orosjé zrók
pizstiti.

Hercegovine ravnitel pasa ete dnih dvá prednyiva
hercegovinancora na veliko csészti imenüvo, z-tém
'zelesvi pokázati, ka je törkom ômurno vola obdr'zati,
ka je obecsano.

Ka bi vszi na mirno pôt steli sztôpiti, tó je komaj
vörvati, geto niti eden sereg odnyih neká'ze volo bojne
meszta povrcsti. Hercegovinancarje szo jáko próti
zimi pripravleni. Zágreba i z-drügi mesztaj bogati
trszei oblék i drügo potrébno skér i blágo posilájo her-
cegovinancarom.

Tak je csütí biló, ka od tri vladnikov sztrána, kak
od nenskoga, od nasega i od ruszkoga je dokoncsano
biló, kak bi med törköm i med hercegovinancarom
mirovesino napravili. Eden ovoga ráto naj za mira
volo med tima vojnika sztôpi i naszlédnye eto na na-
sega zavüpano, nego zdaj pá vsze tiho. Ni eden nêma
kurá'zo sze zmesz mészati, ár sztoga lehko tákxa szple-
tenca bi nasztánola, steroj dokoncsok niscse nevé
naprê.

Vu Szerbii i vu Crnagori ete dnih sze pá k-boji
priprávlanyom gibanye szka'züvalo. Zná bidti ka sze
do protoletja nekaj gene. Vu drügi ptühinszki orszá-
gaj nikaj sze né znamenitnoga zgódilo.

Od törszke granice nam eden prijátel nas eta pise:
Med törszkóm i med nasem országi Unna voda tecsé
kak mejás. Na ovom kráji Unne m d hercegovinanci
i med törki boj tecsé. Ka od etiva te eden ali te drügi
naj na nasega kraje zemlé ne sztôpi, kre Unne je nasa
vojszka na paszko gori posztávlane, i szoldáki nöcs-dén
tak mocsno szlüsbo mája, kak da bi v-boji próti protiv-
niki goriposztávlani bili.

4-toga prozimeca na Unni je vu 12 ladjami nakla-
jeno vojszka skér, 'zivis i oblék proti Novi törszkomi
vársi gori pelano. Eto szo hercegovinanci zavárali i
na hitroma edno 60 sze je nyih naprê popacsilo i na
ednom otoki szo na ládje csakali. Kak szo törki kre
otoka mimo obrodárilí, hercegovinanci szo sze sztrelájmi



H. Fritzmann

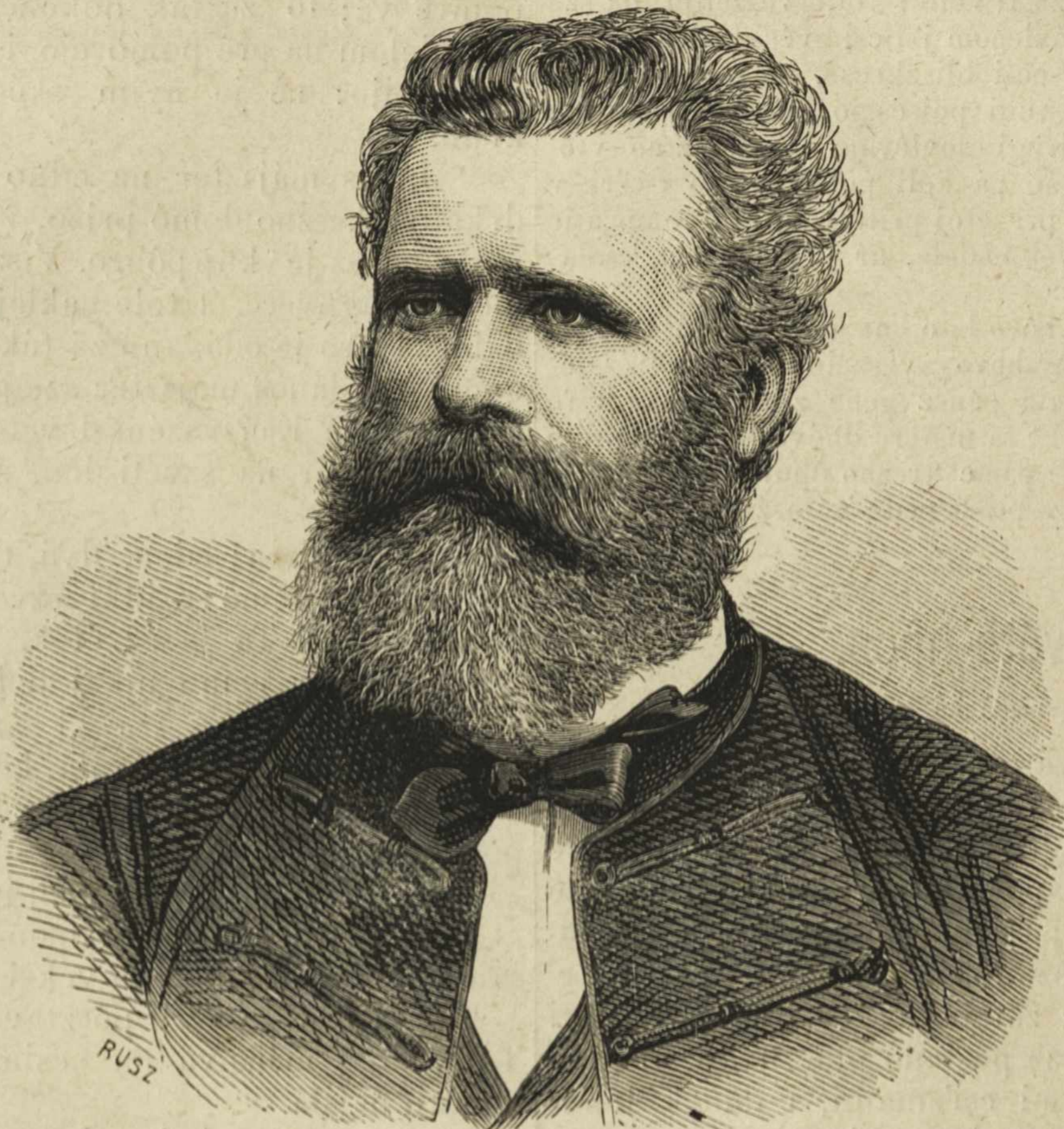
poklonili. Ali törcei szo tüdi krédi bili i tak sze mednyima z-ednim sztreba zacsnoła. Eto sze po poldéni ob 2-ma vör zacsnoło i do 6-te vöre vecsér trpelo. Hercegovinanci szo lądje nê mogli od törköv vkraj vzéti. Törkov je edno 500 bilô. Hercegovinanci szo szkrita meszta sztrełali; od nyih szta dvá szpadnola i 15 szo ranyeni; od törköv je 20 szpadnola i vise 100 szo ranyeni. Törcei szo sze na lądjaj nê szkriti mogli.

Pred nisterimi dnévi törcei — nê znati z-kák-sega zroka — szo prêg Unoe na nasem kráji na ednom brégi sztojécsio szoldacsko hrámbo sztrélali, pred sterov sztojécssemi drevji golombisje szo vnôgo vèk szpotrli i malo zfalilo ka bi eden golombis szkoro szobocskomi Kirbisch Károly kaplari v-cselo vđaro, da je nyemijáko blizi fücsko kre gláve. Pri toj priliki je ednomi vérti golombis na dvori sztojécsio kravo bujo.

Prinazje veliki mraz. 'Zivis je jáko drági.

Ravnitelje országa.

Z-etim sze itak dvá minisztera poká'zeta v-képaj od „Prijátel“-a. Obadvá szta z-prvléseg; miniszteriuma, steri je bio od právoga sztrána zabráni. Etiva szta csészť szvojo nadu'ze obdr'zala v-tom zdásnyem Tiszaminiszteriumi. Eden je miniszter vadlúványa i obcsinszkoga vcsenyá dugovány. Eto csészť zdaj Tréfort Ágoston noszi, eden jáko vucsen i pameten cslovek. Pod nyagovom ravnitelnoszti sze je vu országi vcsenyé krôto na prépomoglo i vörjemo,



Szende Béla.



Tréfort Ágoston.

ka vu prisesztnom vrémeni v-etom táli sze escse vecs zgoti; ár szamo v-táksem országi sze pascsalivo, száksem dugoványi razumlivo lüszťvo nájde, gde vcsenyé nê zapüscseno. — Tréfort je vu Zemplém-vármegyövi, na Homonni 1817-moga leta rodjen. 'Ze vu 1848-mom leti pri miniszteriumi csészť noszi; szledi sze je naprêpomáganya vérszva dugoványi szkrbo. Gda szo sze vráta szpráviscsa itak odprlé, je za poszlavca odebráni i do eti máo na szpráviscsesj edno i to drügo krajino nameszťcsávo. Na zdásnye szpráviscses od Sopron városa poszlan.

Szende Béla je miniszter od domobránitela dugovány. Gda sze vu 1867-tom leti med Vogrszkom országi i med Ausztriov jedinanye zgódilo, z-Becsa szo escse szledi dönok vszigidár skrlivo prôti nam glédali, miszlivsi, ka sto zná, nakój szi vögri glavé terejo. Záto je cseresz pomali slo znezáj posztávlanyom honvédvojszke. Od togo szo v-Becsi niti nê csüti steli. Vu országi sze pá 'zelénye vszáki dén bolye zglasüvala nê honvéde, nego szpominavsi vogrszko vojszko. Eto je itak vecs bilô, Te szo sze honvédje goriposzťavili i po Andrásy-i je Szende Béla domobránitelszťva dugovány ravnanye v-rôke dôbe, i 'ze tri léta eto csészť noszi. Szende je v-Krassóvár-megyövi na Lugosi rodjen. V-1848-mom leti kak honvéd do Világosa sze za domovino borio i on je tüdi eden z-oni, ki szo prvi bili na búdzszkoj szteni, gda je eto meszťo od protivnika vkraj zéto.

Szvéti-dén.

Szvéti-dén je lübéznoszťi szvétek. Nigdasnya návada, ka deca na ete dén csáka dár dobiti. Na ete dén sze vnogo pénez potrosi. Sziromák tak

kak bogátec ne zamüdi szvojoj deci nekaj zapoveszelnyêne küpiti. Z-timi máli lidmi sze ti veliki tüdi veszelijo, da sze na szvéto-nôcs v-hi'zo posztávlenom jelicsi zvése z'vuzgéjo, i na véke gorzobeseno deci v-ocsi bliszkecse, na stero sze radoszt obüdi. Ti veliki szi tüdi poiscsejo razveszeljávanye; ti edni z-orejami rogácso, drügi olovlévajo i prisesztno vrëmen proroküjejo, te véksi táo pá koli polnôcsi sze v-cérkev pascsi. Táksi tüdi szojo, ki pri etoj priliki, kákse comprnije delajo. Nego tó csenden eslovek nedela, ár je comprnia, csalarija li norüja.

Szvéti-dén naszedüje nôvo-letó, na ete dén pá ti veliki lidjé csákajo dár dobiti za nyihovo „veszelo nôvo leto“ zelënye. Ete dén sze tüdi doszta pënez gene z-edne rôke v-to drügo. Potom prido tri králi i za nistere dnëve pá sze odpréjo fassenka vráta. Ki de pazlivi pamet trezno obdr'zati i de znáo na zdrávje szkrbmeti, taksega poszt nede 'zalosztüo.

Na szvéto-nôcs.

— Prepovedávka. —

V-ednom velikom váraši 'zivo je eden szíromák csi'zmár, ki sze nikak nê mogo obogatiti szvoj: mestrie. Pa lidjé szo szi nê zgucsali, ka nadale nedo csi'zme noszili; niti obsina nê zapovëla, ka potom csi'zme sze moro za polcëno odávati; csi'zme je pa jáko dobro napravo, szami küpci szo sze tó'zili, ka ne morejo raztrgati, ka on ednok zasije; zátoji doszta bilô, ki szo pri nyam dáli delati, vszi szo posteno placüvali, ni eden nê odszkocsa neplácsanimi csi'zmami, i dönok János majszter sze nikak nê mogo obogatiti.

Záto je János majszter nê znáo k bogásztvi pridti, da ga bôg tak csüdno oblagoszlova, ka sze nyemi vszákókom leti edno dëte narodilo, gda eden pojep, gda pa edna deklina i vszi szo cseresz zdravi bili. — Bôg o moj! — zdühávo je János majszter vnogokrát pri vszákókom nôvom prisaveci, kak sze broj povno'zinávo na sészt, na szedem, na oszem; gda za etim dugim rédom'ze piknya peide? Ednôk je priso te devéti; 'zena je mrla; i potom je tam bila piknya.

János majszter szam osztano na szvéti zdevéterov decôv. Z-etim je jáko doszta povédano.

Dvá-trjé szo 'ze v-sôlo hodili, ednoga-dvá trbelo vesiti hoditi, drügoga na krili varvati, hrániti, mocsnik kühati; ednoga oblácsiti, drügoga mujvati i na vsze szprávlati. Eto je, szlatek priátel, nê mála csészt; naj szamo szküsáva stoj.

Gda je trbelo obütel vörezati, na ednôk devét obütelov! gda je trbelo krüh vrezati, na ednôk devét falátov, gda je trbelo posztílati, na ednôk je cë'a hi'za od dvér do okna edna posztela bila naphana z'éksimi, ménsimi, plávimí, csrnkasztaami glávami.

— Bôg o moj, da szi meoblagvszlovo — zdühávo sze vnogokrát te pobo'zen rokodelavec, gda je vcsászi prëg polnôcsi na péni poplat kuko, ka nyemi naj mogocsno bô toliko düs tela hrániti i gda na ednoga gda nadrügoga sze szkricsó, csi sze nisteri vszehni nê dobro oponáso. Rávno devét. Ali záto hvála bôgi, na to'zbo nêga zroka; vszê devét szo zdravi, krcplivi, dobri, lépí i zalôdec je tüdi vrédi; i ráj devét falátov krüha, kak eden gla'zek z-vrásztva, ráj devét posztel v-ednom rédi, kak mednyimi edna skrinya.

Nikso volo szo nê meli János majsztera deca na pomrênye; tó 'ze tak dokoncsano bilô, ka vszê devét sze zdelom na prê pomorejo, i szvoje meszto nikomi ne odsztôpijo: nê je nyim skôdo de'zd'z, sznég, szühi krüh.

János májszter na edno szvéto-nôcs je od vnogo drkanya keszno domô priso, zgotovim delom je hodo i malo pënez je vküppôbro. V-száksoj vulici je vido pozlacsene ágyecec, sztole naklajene z cukra na právlene babie, stero je odávano za tákso deco, stera sze dobro oponáso. János májszter sze je premislávo, jeli naj ne küpi nekaj? Ka? vszém devét? Tó de doszta. Nê; küpi on táksi dár na szvéti-dén, steromi sze vszi bodo veszelili.

— No deca: eden, dvá, tri, stiri: vszi szte tü? — Pito je pri domô pridki szvojem. Znáte, ka je dnesz szvéta-nôcs? Tó je szvétek. Veszeljávajôcsi szvétek. Dnesz vecsér nemo nikaj delali, nego vszi mo sze veszelili.

Deca sze tak radüvala, ka sze dnesz moro veszeliti.

— Li pomali, kapa csi vasz na vesim na edno lépo peszem, stero jasz znam.

Tak szo ga proszili, naj je navesi.

— Csi te sze dobro oponásali. Potom u orete vréd szíôpiti. Tak ni, steri je véksi na prê, ménsi nezáj.

Tak je vsze vréd posztavo, kak orgelszke'zvegle. Te 'va naj ménsiva na ocsin kolenaj i narocsáj szta meszto najsla.

— Zdaj tiho bojte. Jasz mo na prê po pévo, vi pa za menom.

János majszter z-gláve zeléno kapico dolidjao, i etak zacsnó popêvati: Krisztus je dnesz na szvét priso . . .

Ti véksi szo sze peszem na hitroma navesili i tak szo lepô popêvali, kaveszeljé bilô poszluhsati.

Vise csizmára, na prvoj prezdignyenici, eden bogat, neo'zenyen goszpôd meo sztán vu devét hi'zaj: v-ednoj szidi, v-drügoj szpi, v-trétjog dohankadi, v-strtoij obedüva: sto bi znáo povedati na kój ove nüca? Ete nêma ni 'zeno, ni deco, nego meo je to'iko pënez, ka je szam nê znáo keliko? Ete bogat goszpôd rávno v-oszmoj hi'zi szedo, i primislávo zakój nêma 'zmajha jesztvina? zakój v-ti velki lépí hi'zaj nêga zadoszta zráka? zakój brszlivoj poszteli mirnoga szehna nêga? gda je János majsztrove hi'ze peszmi glász zacsiüo. Zaprva je niti nê vpametivati steo, miszlivsi, ka sze 'ze dokoncsa, nego gda szo deszétikrát znôvics zacsnoli, te szo ga csemérje na poplate posztavili. Doli je odiso csi'zmári.

Rávno szo peszem dokoncsali, gda je dveri ôdpro. János majszter szpostüvanyom z-tri nogács sztolcseca gori sztano.

— Vi szte János majszter te csi'zmár, jeli bár? — Pito od nyega te bogátec.

— Jasz szam, nyihova velikoszt: eden pár csi'zm' za; ovêo?

— Nê szam záto priso. Da doszta dëc máte?

— Mam zadoszte, nyihova velikoszt, mále i velike. Doszta vüszt, gda trbê jeszti.

— Escse vecs vüszt, gda popêvajo. Csüjte János

májszter, jasz vam szrecso ponüdim. Dajte meni edno z-vasi dêc, jasz ga za szina vmemem, gorigazhránim, hodode z menom pôtüvat v-ptühinszke országe, bode goszpôd' ove de pomágo.

János májszter na té gucs tak glédo, da bi sze zozago: tô je velika récs bila! edno dête za goszpôda djáti. Za kój nebi dao? Kakpa ka tá dá! vém je tô velika szrecsa.

— No zaberte frisko od nyih ednoga; potom hodmo.

János májszter zabérati zacsno:

— Eto je Pavel. No, toga ne dam. Ete sze dobro vcsi, ete more dühovnik bidti; ta drüga je deklina, deklina nyihovoj velikoshti nê trebê; Ferencek: ete mi 'ze v-mestriji pomága, brezi toga nem'rem bidti; Jancek: vis, vis, té je pa na moje imé krsztsen, nem'rem ga tá dati; te máli Jô'zek: on rávno tákso formo má, kak nyagova mati, tak da bi li nyô vido, pa ka té nê du'ze pri hi'zi bio? No zdaj pá deklina naszledüje, tô je nikaj; te je v-rédi Klosek. Toga je mati náj ráj mela; szirôta 'zenszka v-zémi bi sze obrnôla, csi bi toga tá dao; no etiva dvá sztapa escse jáko máli, ka bi 'znyimazacsno.

'Ze je dokonca priso, i nê je znao ni ednoga z-brati, vém on vszákoga jáko lübi.

— No mlájsi! zaberte vi ednoga; steri scsé bidti veliki goszpôd, v-kocsüjaj sze voziti? No gúeste; ki scsé bidti 'naj na prê sztôpi.

Na tô sze deca ocsi za hrbet potégnovsi, ki za rokô, ki za ledernisörc pôpadno i sze szkrivo od goszpôda. Zádnyis János májszter nê mogo du'ze presztáti, na deco sze nagno i jôkati zacsno z-dêcov vréd.

— Nem'rem, nyihova velikoszt, nem'rem. Naj proszijo drügo kajsté, ali dête szvoje nem'rem nikomi dati, csi szo od bogá 'ze meni dáni.

Na tô je te bogátec tô pravo, csi nescse nyemi edno dête dati, naj za nyagovo volo koncsimár toliko vesini, ka naj z-decov vecs ne popêva i zatô naj primlje odnyega jezero rainskih.

János májszter nigdár nê vido táksi pizani papir.

Goszpôd je odiso v-szoje hi'se grzdit sze, János májszter sze pa li csüdivo. Nikak nyemi nê méra dalo, ka on zdaj more tüho bidti, niti je nê delati znao. Tô ga jáko szvadilo, z-pesznicov na pén vdaró, sztolec tá brszno, popadno to banko i be'zo gori k-goszpôdi.

— Nyihova velikoszt! naj pêneze nezáj zemo, naj ne'do moji, ali naj jasz te popêvam, gda sze meni vidi; ár tô od jezero rainskih vecs vrédno.

Z-tém je banko naszto polo'zo i be'zoje k szvojem, zrédom vszákoga obküsnó, v-réd je ji posztavo, med nyé sze szeo i z-csisztoga szrca szo znôvics zacsno: Krisztus je dnesz na szvét priso... I tak szo veszéli bili, tak da bi ta velika hrámbsa nyihova bila.

On pa csida je bila ta velika hrámbsa szamjedinen hodo v-ti devét hi'zaj i premislávo, ka stoj nájde v-tom grzdlivom szvéti na veszelnyé.

Mládi goszpôd, Poteknyenik.

— Prepovedávka. —

(Konec)

Potom szo 'zupo noszili gori. Goszpodicsina Gédrtá je meni ponüdíla eden tanyêr 'zupe, — nemogôcse bilô meni tiszto od nyé kraj vzéti. Ona escse nê mela 'zupe. Te je pá bilô nanizávanye na 'zupe, i jasz szam 'ze naprê znao, ka tô prokletno nanizávanye lagvo vövdári. Zôto szam szilno proszo lêpo Gédrtó, naj to 'zupo szebi obdr'zi, i proszécsi szam nyê glédao vu lêpe, szíve ocsi, ali na tanyêr nê, i rávno sze je te ta vrôcsa 'zupa vu Gédrtino krilo i na gvant vö vlejála, gda szam pa jasz 'zupo hitro nazáj potégno ovadrüga polojna sze je vu mojo krilo, na sztolno briszacso i nagvant razlejála. Bra tôszko szva sze raztálala na 'zupi. Nigdár nepozábim-i tak pômlim, dabi sze dnesz zgôdilo. Rakova 'zupa jebíla. Moja Gédrtá odísala od sztola. Medtém toga szo sze mi lacse parile od 'zupe; meszto sztolne briszacse szam szí sztolnice kikél zvézao na pruszlesnyo gomb lüknyo. Gédrtá szí je drügi gvant oblékla. Nazáj pridévsi szam jezero odpüscsénya proszo odnyé, tak lepô, kak szam li znao. Vcsaszí, kak szam vido, ka sze sznehé, szam pá dobrovolô dobo. Od sztaranya rozszatni obrász szam szí zbriszao, dá sze razmeti, ka nê z-rokami, nego z-'zednim rôbcom. Ali té neblá'zen rôbec! — Prigodo tinte szam 'ze pozábo, da odtiszti mao szo sze 'ze znamenitésa dela zgôdila z-menom Rozszatni obrász szí doli zbriszavsi, szam ga tak za mazao, z tintov, ka gda szam rôbec v'zebko nazáj djao je cêlo tüvárístvo tak na méne glédalo, tak dabi csrnka vec grátao z-méne. Znôvics pá velki krics i szmé nasztano. Docajta szam jasz — za volo priaznivoszt-tüdi kricsao, ino sze szmehao, dokecs szam nê vu pamet zéo, ka sze 'zenszke od mojega tintavoga obráza bojijo.

Szamo szam zdaj prevido, za káksega norca me je napravo 'zépni rôbec, káksi szaglívéc morem jasz bidti. Zozagavsi i pascsivsi sze, szam gori szkocso od sztola, ka bom vkühnyo bê'zao muivat sze. Te szam pa sztolníco, to neszrecsmo sztolníco, stere kikél je vpruszlekovo lüknyo zvézani bio, za szebom cukno. I vsza tanyêr, pecsénye, saláta, gla'zi, no'zi, rasoske, pehár ribe, govenszko meszô, 'zlice, szolnice i z-velkim rogátom vsze za menom doli szpadnoló, tak dabi vsze odnorelo. Gosztjé szo z-odprêtimi vüszdami szedeli, vidivsi vsze to lêpo jesztvino, doli z-sztola preminôti, vnôgi szád, na steroga szo vnôgi 'ze brüszili szkrivomá zobé. Vu zacsétki szam za compernio dr'zao; gda szam vido, ka vszáka szklêda, tanyêr za menom be'zí, dokecs goszpon sztríc z-oböma nogama na sztolnico neszkcósi te sze je sztolnice kikél vövtgrno z-pruszlekove lüknye. Jasz szam pa sztrasno bê'zao, ali nê vkühnyo, nego doli po sztubaj, prêk po czeszti domô vu szvojo hi'zo.

Stiri tjedne szam sze prednikim nê szka'züvao. Od toga vrêmena szam szí nê vecs miszlo na'zenitev brezi bolenyá gláve, i nê vecs na veliko tüvárístvo brezi onoga, ka me trêslíka nê zgrábíla.

Pripovedávaj drági moj stitel, mojega trplénya prigodo, tvojim pajdásom i bratom nadale. Jasz sze

zdaj szam szmehém na szvojoj neprílicnoszti. Ali moja prigoda escse déndenésnyi mladéncom csi nê na példo, dônk na pazko i navcsenyé szlú'zi.

Morávszky F.

Razlocsne glászi.

1848-om leti od vognszko správiscsa v-právdí vöpvédano, ka ki za odszlobodnyéne domovine tekôcsem boji za delo neprílicsen obsztáne, országi du'znoszt bode pomágati tákse. Da je bój mino, od eti pomáganye potrebüvajúcsi szamo gde nekaj nisteri dobo. Od eti sztárik vojnikov szo sze najprvle v-nájvisisom meszti szpominôli, gda od kralá i od kralice — pripri liki koronüvanya od országa na znaménye radoszti i podlo'znoszt 100 jezér zlátov porôcsen dár je za honvéde darüven. Eta suma sze te raztálala. Szledi od szkrágnýega lévoga sztrána za honvéde velika suma vküppobrána. Z-ete sume eden lépi hram eti v-Budapesti goriposztávlen, v-sterom 60 sztári honvédje szo vszegom podvorjeni. Eta obramba má 30 jezér rainskih gotovi p-néz i z-eti pénez 'zója sze sztroski placsjéjo. Zvön toga po drügoj poti itak edna velka suma za honvéde vküpszprávléna i od etec tüdi vnôgi pomôcs dobijo. Ete dnih pa od szpráviscsa za obrambo-honvéde je 45 jezér rainskih na vöplácsanye povoljeno.

— **Med'zimurjanci** k-szpráviscsi poszlanom pizmi proszjó, naj sze nyim pôvanye dohána dopüstij. — Z-monstra nam pa pisejo, ka modincsarje tüdi 'zelejo dohan pôvati. Vu Modinci pripovani dohan jáko glaszni bio; po 48-om leti je pôv propovédén. Sztoga sze lepí dohodek trôstajo záto scsájó pá pôvati, csi molbeno-piszmo za dopüscsenénye od minisztera pénez poszlühnyeno bode.

— **Vu Debreceni** pred dvöma tjédnoma 5 razbojnikov sztalô predsodbenim sztolcom. Mednyími te prednyi Dobos Gábor i eden pajdás nyagov szta na gorobésénye, te trétji na 15 lét na naj'zmetnéso vözo obszójeni. Dobosa szo pitáli, jeli 'zelé víse sze molíti: Zakój bi tó delo — odgovoro je — prvle ali szledi konec tak tó bode.

— **Z-Bosznie** od zacsétka boja 25 jezér lüdi 32 jezér 'zivínov na nas kraj prislo. Ete hráníti doszta dela dá. Ti velki 10, deca 5 krajcarov dobi na vszáki dén. — Za szíromáke v-Budapesti od kralice 2500 rainskih darüvano. — Vu Beregvármegyövi Verbászi szo v-cérkví szvécsó vgasznoti pozábili od stere je ogen vövdaro i cérkev (pocimprana) dotéo pogorela. — Vu Dalmácii v-Zári eden z-Budapesta rodjen 22 lét sztar szoldák ednoga szvojih pajdásóv móro i za kastigo je goriobésen. — V-Baranyavármegyövi vu Vaiszli poste-csésztnik 'zeno knyénoi materi poszlo, on pa tcsasz domá 7 lét sztaró csér, 4 lét sztaroga pojbeca i 9 mészecov sztaró deklicsko zagrlo. Tak právi ka velka nevola ga pretiszkávala. Zdaj csáka szôd. — Vu Zalavármegyövi vu Pórszombati eden 24 létszta decsko za 10 stüc vina v-tom naj véksem mrázi do téo bôsz po ceszti dvakrát szemtá sô. Vészih prednyari do kastigani, tak szo vrédni, ka szo zamüdili one naprévzétí ki szo zrok etoj grdoj szpáki.

— **Z-nóvim mertükom** sze lüsztvó etí prinasz jáko doszta nevéli. To naj vecs lüsztvó nóvim-mertükom niti nevé iména. Sto posztárom mertüki proszi nekaj: táksega nêga, odgovori nyemi stacunar ali drügi odajec. Doszta gucsa, kriésa; vszáki sze tó'zi, ka je znorjen i kak sté sze mantrá, nemre sze vcsedniti, ár sze nóvoga mertúka razlocsek od toga sztároga mertúka nê návcso. Dekle, szakácsice, i drügi, ki kaj kúpíti scséjo, od nóvi mertükov tabello v-rôkaj noszjó i tak sze te nikak dônok szpôtijo.

— **Od goriposztávlanya** vognszkoga banka i od poszebne váme tanácsivanye sze ete mészec 3-gá eti v-Budapesti zacse i zatoga zroka volo trijé miniszterje z-Becsa k-nam doli prído. Tak je csüti, ka vognszki szamosztálen bank bode goriposztávlen i za tó more Vognszkiország od poszebne váme od

povedati. Za ménse dámo to vékse. — Tó tüdi sze glászi, ka Simonyi miniszter trstva dugóvany sze povrestí szprávla csészst szvojo. Nede dugo, ka sze vözvê jeli glász isztino gucsi.

— **Velika neszrecca.** Vu Bremerhaveni kre môrja le'zécsem nemskom brodárszkom váraši, pred dvöma tjédnoma rávno gda sze vno'zino lüsztvá na potüvanye szprávlalo i na szapôtni-hajöv sze pascsilo i gda szo od szvoji prevájacsóv szlobô jemali, te szo tüdi eden lagev na hajöv szprávlali, nego gda szo lagev szkô dolikotali, zdigácsom sze je zrôk szklezno i na zemlo szpadno. Sztrásen trézk zacsüti bi i to vno'zino lüsztvó táléhnolo, tak da bi edna neovidnyena vüsztá tá odpihnola. Escse malo prvle gucsése i szmejécsé lüsztvó szém-tam raztrgano le'zalo. Tak da bi stoj nogé, roké, glavé i drüge tále cslovecséga téla rasztoro. 200 lüdi eti szmrt najsló i vnogi szo ranyeni, kominogó, komi pa rokó trbé odszekati. — Ka je to zroküvalo? Ednoga csloveka vraj'ze mislenye. Ete cslovek, po iméni Thomas, eden lagev sztáksim blágom dopuno, stero od sztrelnoga prahü vékso môcs má, i med eto blágo v-lagvi edno vöro naléko, stera sze tak poprávila, naj k-ednómi gvisnómi vrémeni zhamricsom na edno skér vdári i z-tém sze prászk zgodí. Da je te 33 kilogram'zmeten lagev nakle szpadno, hamrics je vdaró i neszrecca sze zgodila. Thomas nikaj nê vredno vnogo blágo na veliko sumo zagvüso i tak vözracsunó, ka gda bi hajöv na morji bila, hamrics bi te vdoro i hajöv, lüsztvó, blágo i vsze bi preislo, on bi pa péneze, kak te náj postenési zaszlú'zic gorivzéó. Thomas vidévsí to veliko neszrecco, szam szebé v-glávo sztrélo. Tak dugo jedónok 'zivo, ka nyagovo peklénszko delo ovado. V-preminócsi letaj stiri hajövje szo tak présli, ka nigdar odnyi nikaj nê zacsüti biló. Ete je tüdi Thomas szvéta szpravo i potáksem obogato.

Máli vért.

Zdásnya zíma je jáko neporédna. Preminócsém mészeci na hitroma veliki mraz prisó. Na Dünaji hajövje szo komaj od léda vujslí na nyihovo zimszko meszto. Szledi je szneg szpadno, ali za nistere dnéve jük podpino i vsze v-ednoj vodi plavalo. Szvéti dén 'ze nê najso sznegá. Pred nóvim letom z-novics mocsno zmrznolo i na dén nóvoga leta szpádnýeni sznég hi'ze, vulice zbelim prtóm pokrio.

V-országi, kak sze glasüje, szétve vszepovszéd dobro sztojio. V-nisterom meszti, kak ni'ze Böltinec, pri Egerszegi i prí Málom-Celi cservjé szétvi korén odgrizávajo i tak veliki kvár zroküjejo, ka nisteri vért de mogo na protolje gororatii z-járnóm poszétati. V-drügi mesztaj pa csi zíma szledi ne zroküje káksi kvár, 'zétva zná dobra bídti. Szamo ka tó escse jáko dalecs.

Vértovje moro vecskrát v-pôle poglednoti i de nekaj mógocsno pomocsti, eto ne trbé zamüdíti.

Krma vsze bolye zacse szvalívávti i vnogi vért racsunáva dnéve, kak dugo de escse stalno poláganye trpelo. Vnôgi vért szí szlámóv more pomágati, ali ka 'zivina szlamo naj rada jé, tó tak trbé szprávti, ka sze szlama za szecsó zré'ze.

Te szeszecska v-edno lado sziple ali nê na ednóg, nego vecskrát i ka sze notri sziple, more sze dobro poklacsíti i z-vrélov vodov namali polejátí, tó sze toliko krát more tak djáti, dokecs sze lada dopuni, te sze more pokriti. Za 20 ali 30 vör, gda sze szecska paríti zacse, dobra je za poláganye. Tákso szecsó 'zivina rada jé, ár je mehka grátala i dober 'zmaj dobi. Escse bogse, ki zeléno krmo má, ka sze eta tüdi za szecsó zré'ze i z-ete 50 kilogramov sze med 400 kilogram szlamene szecske zmésa i potáksem sze v-lado szklácsi, kak je víse povedano.

Protolesnye delo pomali príblízáva i záto vszáki vért sze zdaj szkrbi, ka sze núcana skér poprávi ali sze nóva narédi.

Podgovoren réditel: **Agustich Imre.**